

Indledningen er redigeret af Stine Kylsø Pedersen og Steen Tullberg

Tilsyn ved

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“Ordet og Troen efter Christi egen Lærdom [Den christelige Børnelærdom, 1. udgave, 12. artikel]”

ved Anders Holm

Indhold

- 1 Oversigt over artiklerne i Kirkelig Samler
- 2 Indhold
- 3 Anden udgave
- 4 Anvendt litteratur

1 Oversigt over artiklerne i *Kirkelig Samler*

“Ordet og Troen efter Christi egen Lærdom” er den tolvte af 21 artikler, som Grundtvig skrev i *Kirkelig Samler* i årene 1855-1861. En oversigt over disse vises nedenfor, og indledningen til hver af dem fås ved at klikke på de respektive links.

[“Om vor tredie Troes-Artikel”](#)

[“Om den Christelige Børnelærdom”](#)

[“Den Christelige Daabspagt”](#)

[“Herrens Bøn ‘Fadervor.’”](#)

[“Det Ny Testamentes Christendom!”](#)

[“Forsagelsen i Daabs-Pagten”](#)

[“Den apostelige Troes-Bekjendelse i den christelige Daabspagt”](#)

[“De syv Sakramenter”](#)

[“De christelige Livstegn”](#)

[“Det christelige, aandelige og evige Liv”](#)

[“Det medfødte og det gienfødte Menneskeliv”](#)

“Ordet og Troen efter Christi egen Lærdom”

[“Det christelige Ægteskab”](#)

[“Tro og Haab og Kjærlighed”](#)

[“Den guddommelige Treenighed”](#)

[“Skriftemaal og Altergang”](#)

[“Præste-Frihed i Folke-Kirken”](#)

[“Den christne Tro og den christelige Lærdom”](#)

[“Menneske-Historien og Bibel-Historien hos Jøderne og de Christne”](#)

[“Hænderne og Røsten i Rom og Jerusalem”](#)

[“Det evige Livs-Ord af Vorherres egen Mund til Menigheden”](#)

2 Indhold

“Ordet og Troen efter Christi egen Lærdom” udkom formentlig i december 1857 eller i januar 1858. Grundtvig havde gennem mange af de foregående indlæg i *Kirkelig Samler* ofte brugt overskriftens begrebspar “Ordet og Troen” om forholdet mellem Guds ord i dåben og nadveren og den tro, som mennesket får af dette ord, men udvikler gennem denne artikel yderligere sin forståelse heraf.

Indledningsvis gør Grundtvig opmærksom på, at “*Ordet og Troen*” fik stor betydning under reformationen, og at ikke mindst Luther selv lagde hele vægten på disse “Guds Naade-Virkningers Grund-Kræfter” (289). Faktisk kan man ifølge Grundtvig slet ikke tænke sig en kristelig reformation, uden at ordet og troen betragtes i Herrens og deres eget lys og træder i levende vekselvirkning. Det er med andre ord i disse to fænomener, at Gud og menneske møder hinanden.

Alligevel er det efter Grundtvigs mening langt fra, at den store vekselvirkning mellem Gud og menneske, dvs. det kristelige liv, blev fornyet i kristenheden under reformationen. De muligheder, Luther lagde frem, blev nærmere kvalt i fødslen og begynder egentlig først nu kendeligt at udvikle sig (289-290).

Årsagen til denne uheldige langsomme udvikling har, hævder Grundtvig, bl.a. været statskirkens begrænsende regler. Men ikke kun det, for uanset om rammerne havde været friere, var man dog ikke kommet videre, hvis man ikke først gjorde det fremskridt i oplysning, som var forbeholdt nutiden (Grundtvig tænker formentlig på

sin egen mageløse opdagelse). Dette fremskridt i oplysning er for Grundtvig indsigt i, at “Ordet og Troen” ikke kun virker til kristelig genfødsel og fornyelse, fordi Gud vil, men at både Gud og mennesket er involveret i den vekselvirkning, der er både det menneskelige og kristelige livs nødvendige forudsætning og betingelse (290).

Artiklen igennem argumenterer Grundtvig for, at Luther nok egentlig var af samme overbevisning som ham. Det forkerte, og det som havde haft uheldige følger i reformationen og i de kirkesamfund, den skabte, var for Grundtvig især, at Luther – til trods for at han vidste bedre – intet andet genkendeligt ydre ord fra Gud nævnte end Skriften, som det troen måtte fæstne sig til (290-291). Så skønt det netop var ved den ældgamle kristelige oplysning om “Ordet og Troen”, at Luther fandt vejen ud af “Pavedømmets Mørke” (291), må det indrømmes, at det aldrig blev helt klart for ham: “baade *hvorledes* Ordet og Troen og *hvorledes* Ordet og ‘Sacramenterne’ forholdt sig til hinanden og sammenvirkede til det store Gienfødsels og Fornylses Værk i Christi Menighed” (291).

Endnu mere dødt og forvirrende blev det imidlertid ifølge Grundtvig hos “de *lutherske Skriftkloge*” (teologerne efter Luther, der vedblivende betonedes Skriftens altafgørende betydning). Ja, selv i dag forstår disse ikke den ældgamle grundsætning om “Ordet og Troen”, som er “uadskillige Grund-Kræfter” (292) i frelsesværket. Grundtvig bemærker, at nutidens skriftkloge som de jødiske på Jesu tid med stor sandsynlighed ikke vil kunne overbevises om den kristelige “Grund-Oplysning” (292), som apostelskriften (Det Nye Testamente) selv bevidner, nemlig: “at vi have det evige Livs Ord, fuldt af Naade og Sandhed, midt iblandt os, i det *Troens* og *Haabets* og *Kiærlighedens* Ord af Vorherres *Jesu Christi* egen *Mund*, med ‘hans egen *Røst*’, som *lyder til os* alle fra ham, ved hans egne Indstiftelser: den hellige *Daab* og den hellige *Nadver*” (292-293).

På den baggrund fortsætter Grundtvig over nogle længere passager kritikken af fortidens og nutidens skiftklogskab og bemærker, at det forunderlige egentlig er, at der overhovedet er nogle skriftkloge (teologer) i dag, der tilskriver Herrens ‘mundsord’ (mundtlige ord) magt og søger det evige liv i det. Hermed tænker Grundtvig formentlig igen på sin egen opdagelse af forholdet mellem ordet og troen ved dåben, og må altså uden at konkretisere det nærmere mene, at hans anskuelse nyder en vis tilslutning (291-294).

I artiklens anden halvdel genoptager Grundtvig det fokus på Guds ords suveræne virke til menneskets frelse, som præger de første artikler i *Kirkelig Samler*, men nu set i lys af dét, der i de næstfølgende artikler har været i centrum, nemlig gudsordets virkninger i mennesket. Med støtte i den kristelige troserfaring understreger han som i artiklen “Det christelige, aandelige og evige Liv” (se [oversigten i afsnit 1](#)), at det nye liv i Kristus er en indre, skjult virkelighed, en gåde og – som det siges i 1 Kor 1,18-31 – en dårskab for de ikke-troende, verdsligt vise. Der kan dog godt efter Grundtvigs mening siges noget om denne skjulte virkelighed ud fra artiklens begrebspar “Ordet og Troen”. Han påpeger, hvordan det efter hans mening ene er det levende ords kraft, der frelser, men at ordet skal modtages af det troende menneske, der i forsagelsen har vendt sig væk fra djævelen og synden. Artiklen udvikler sig på den baggrund til en

udredning af Grundtvigs antropologi: Tanken om, at syndefaldet ikke medførte gudbilledlighedens fuldstændige tab; sammenhængen mellem det levende ord og poesien; og betoningen af, at mennesket er skabt i Guds billede og dermed fra begyndelsen skabt til et liv i Kristus (294-308).

3 Anden udgave

I 1868 udkom “Ordet og Troen efter Christi egen Lærdom” og de øvrige artikler fra *Kirkelig Samler* i den samlede bogudgave, *Den christelige Børnelærdom*, kaldet “Anden Udgave”. En generel indledning til andenudgaven kan tilgås ved at klikke [her](#).

4 Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1868) *Den christelige Børnelærdom, betragtet af Nik. Fred. Sev. Grundtvig. Anden Udgave, optrykt efter “Kirkelig Samler”*. København.